

1. Виховувати дитину в дусі поваги до прав інших людей, любові до свого народу;

2. Піклуватися про здоров'я дитини, її фізичний, духовний та моральний розвиток;

3. Забезпечити здобуття дитиною повної загальної освіти;

4. Поважати дитину. Забороняється будь-яка експлуатація дитини батьками, фізичні покарання та покарання, які принижують гідність дитини.

Право дитини на належне батьківське виховання забезпечується системою державного контролю.

Питання виховання дітей вирішуються спільно. Той з батьків, хто проживає окремо від дитини, зобов'язаний брати участь у її вихованні і має право на особисте спілкування, якщо таке спілкування не перешкоджає нормальному розвитку дитини. Якщо батьки не можуть дійти згоди щодо участі у вихованні, то порядок визначається органом опіки та піклування. У випадку, якщо батьки не підкоряються рішення органу опіки, то кожен з батьків має право звернутися в суд для вирішення суперечки.

Отже, можна зробити висновок що деякі права учасників сімейних правовідносин є одночасно і їхніми обов'язками. Ця ознака є найбільш характерною для батьківського правовідношення: батьки не лише мають право на особисте виховання дитини (ст. 151 Сімейного кодексу України), але й зобов'язані виховувати дитину з врахуванням інтересів дитини, поважаючи права дитини та її людську гідність (ст. 155 Сімейного кодексу України).

Проблеми регулювання сурогатного материнства в Україні та цивільно-правова відповідальність у сфері донорства органів

Чернявська А.С., студент навчально-наукового інституту права та психології НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Лебідь В.І.*

Завдяки розвитку наукових технологій для вирішення проблем безпліддя з'явилася можливість застосовувати допоміжні репродуктивні технології, разом з цим в медицині існує стрімкий розвиток у сфері донорства. Необхідність у досконалій правовій базі пов'язана передусім з правовим становищем осіб які приймають у цьому участь.

Проблемою на сьогодні є аналіз діючого законодавства та надання ідей щодо його покращення в питаннях пов'язаних з регулювання сурогатного материнства та донорства.

До нормативно-правових актів якими регулюються ці питання є Конституція України, Цивільний Кодекс, Сімейний кодекс, Накази міністерства охорони здоров'я «Про затвердження нормативно правових

документів з питань трансплантації» від 25 вересня 2000р.,» Про регламентацію трансплантаційної служби України» від 24 травня 2004р.,Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні» від 09 вересня 2013 р. № 787.

Ось наприклад у ст.281 Цивільного кодексу України закріплено право на проведення ДРТ,де зазначено:»Повнолітні жінка або чоловік мають право за медичними показаннями на проведення щодо них лікувальних програм допоміжних репродуктивних технологія згідно порядком та умовами, встановленими законодавством». Саме поняття ДРТ визначено у Наказі Міністерства охорони здоров'я України» Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій» від 09.09.2013р.Тут же і зазначені необхідні умови, протипоказаня, і те що сурогатною матір'ю може бути повнолітня дієздатна жінка за умови наявності власної здорової дитини,добровільної письмово оформленої заяви сурогатної матері,також за відсутності медичних протипоказань. Варто зазначити той факт , що передбачено згоду чоловіка сурогатної матері на її участь у сурогатному материнстві(окрім одиноких жінок). Важливим пунктом Наказу МОЗ № 787 є перелік документів, які необхідні для проведення сурогатного материнства, а саме нотаріально засвідчена копія письмового спільного договору між сурогатною матір'ю та жінкою (чоловіком) або подружжям. Тому актуальним питанням залишається зміст такого договору та його юридична природа.

А питання цивільно-правової відповідальності у сфері донорства органів на сьогоднішній день є також дуже актуальним. Це зумовлено великою зацікавленістю крім медичних працівників , науковців, юристів.

В умовах правових перетворень у галузі регулювання медичної діяльності цивільно-правова відповідальність набуває особливого значення. Адже в даному випадку переважає відновлювальна функція юридичної відповідальності,коли цивільно-правові норми діють на свідомість і поведінку медичних працівників та спрямовані на приведення до нормального стану як правового статусу пацієнта і медичного закладу,так і медичних правовідносин в цілому.

Стосовно договору сурогатного материнства в частині особистих майнових відносин,то він тотожний із договором про надання послуг. Згідно із цим договором одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, що споживається в процесі здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не передбачено договором (ст. 901 Цивільного кодексу України). Хоча договір, укладений між біологічними батьками дитини та сурогатною матір'ю, поряд з елементами договору про надання послуг, містить елементи договору підряду, оскільки біологічних батьків насамперед цікавить

результат – народження дитини. Також важливо передбачити такі обов'язки матері, як дотримання рекомендацій лікарів, виключення шкідливих звичок тощо, тобто самого порядку «надання послуг» та графіку й режиму певних дій під час виконання умов угоди. Отже, в такому документі наявні елементи трудового договору.

Варто погодитися з думками науковців, щодо доцільності введення граничного віку для особи, яка може бути сурогатною матір'ю, та вирішення питань перебування потенційних батьків у шлюбі під час проходження програми ДРТ, а також чи може бути проведена дана програма для самотньої жінки, оскільки фактичної заборони в законодавстві немає.

Може виникнути, ситуація, коли названі батьки помирають до народження дитини сурогатною матір'ю. Якщо сурогатна матір не захоче залишити дитину собі, то у даному випадку дитина буде визнана такою, що залишилася без піклування і буде взята на облік органами опіки і піклування. Хоча, як вважають деякі науковці, більш сприятливим для дитини в цьому випадку було б визнання її дитиною померлих названих батьків, що дало б можливість виникнення у неї спадкових прав.

Таким чином, сурогатне материнство в Україні дозволене на законодавчому рівні, на відміну від зарубіжних країн, таких як Італія, Франція, Німеччина, де воно заборонено. Нормами чинного законодавства не визначено поняття сурогатного материнства, тому під сурогатним материнством слід розуміти процес виношування дитини жінкою на підставі відповідного договору.

На жаль щодо цивільно-правової відповідальності, то законодавство не встановлює її конкретно у питаннях донорства органів та сурогатного материнства.

На даний час у нашій державі відповідальність у сфері донорства органів чітко визначається у Кримінальному кодексі України

Виходячи з наведеного вище, можна зробити висновок, що сурогатне материнство є цілком законним в Україні, як і донорство органів. Проте, діючим законодавством України абсолютно не врегульовано: права, обов'язки, гарантії, відповідальність біологічних батьків (подружжя), сурогатної матері та дитини, гарантії учасників сурогатного материнства, особливості винагороди (грошового відшкодування) сурогатній матері за виношування дитини, форма та суттєві умови договору біологічних батьків та сурогатної матері про виношування дитини та інші особливості. Таким чином, законодавче регулювання відносин сурогатного материнства в Україні має багато недоліків та прогалин і потребує суттєвого удосконалення.

У теорії цивільного права не склалося єдиної думки відносно сутності та правової природи договору про виношування дитини сурогатною матір'ю, не сформовано також єдиного понятійного апарату,

щоб застосовувати в даних правовідносинах. Окремі автори зазначають, що договір (угода) про сурогатне материнство треба віднести до нікчемних правочинів, які порушують засади моралі та правопорядку. Інші дослідники розглядають даний договір як цивільно-правовий договір. Деякі автори, судячи з визначення

цивільно-правового договору, не розглядають договір сурогатного материнства як цивільно-правовий, та застосування цивільного законодавства про договори до нього є неможливим. Хоча є й прибічники застосування норм цивільного права до відносин, що виникають за договором сурогатного материнства.

Підставою виникнення правовідносин щодо сурогатного материнства є договір про сурогатне материнство.

Я вважаю, що необхідно врегулювати відносини між потенційними батьками та сурогатною матір'ю шляхом прийняття відповідного законодавчого акта. Крім того, передбачити випадки відмови сурогатної матері віддавати дитину її справжнім батькам, а також правові наслідки народження дитини сурогатною матір'ю з вродженими вадами і відмови від неї потенційними батьками. Та встановити більш чітку відповідальність у сфері донорства органів

Список використаних джерел:

1. Конституція України Прийнята Верховною Радою України від 28.06.1996р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254>
2. Цивільний кодекс України. Прийнятий Верховною Радою України 16.02.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Сімейний кодекс України. Прийнятий Верховною Радою України 09.08.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
4. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09.09.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13>
5. Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині Верховна Рада України; Закон від 16.07.1999 № 1007-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: